EN FÖDELSEDAG PÅ GÄLDSTUGAN,

LUSTSPEL I EN AKT MED SÅNG.

AF

AUG. BLANCHE.

EFTER EN DANSK INTRIG.

UPPFÖRDT PÅ NYA THEATERN.

STOCKHOLM,
PÅ ALB. BONNIERS FÖRLAG.

TRYCKT HOS L. J. HJERTA,
1846.

PERSONERNA:

KRÄFTER, Mäklare.
FRU KRÄFTER.
ROSALIE, deras dotter.
GABRIEL ENGEL, Handelsexpedit.
SERBERUS, Penningkarl.
HERR DARDANELL.
KLINGER, Kompositör och Musiklärare.
KINDLUND, Skräddarmästare.
HERR VON TANELL.
PUNKT, Gäldstugu-Vaktmästare.
EN SLOTTSKANSLI-BETJENT.
FLERE BYSATTE.

Kräfters rum på Gäldstugan, snyggt möbleradt, med fond- och sidodörrar, samt gallerfönster. På venster står en skärm.

FÖRSTA SCENEN.

KRÄFTER (*i elegant nattrock och nattmössa*). KLINGER, KINDLUND, VON TANELL OCH FLERA ANDRA BYSATTE (*sittande vid ett frukostbord*).

SÅNG № 1.

CHÖR (*under glasens klang*).

Ja, låt oss jubla natt och dag!
Bort hvarje sorg, när drufvans safter flöda!
Ty hvar dag, ty hvar dag, ha vi glada lag
Och åt allt skratta vi, när de gyllne drufvor glöda,
Ljuft att i lugn få sitta här,
Fria från sorger och besvär!

KRÄFTER (*uppstigande jemte de öfrige*).

Som näktergalar sitta uti buren,
Man inom dessa galler sitter här,
Och fast man ganska mycket skyldig är,
Man liknar dock de oskyldiga djuren.
Liksom foglar uti buren,
Ä' vi inom galler här,
Och fast man mycket skyldig är,
Man liknar dock de söta djuren.

Chör.

Som näktergalar sitta vi i buren
Och likna de oskyldiga djuren.

Kräfter.

Hur går det till i verlden, mina bröder?

Chör.

Hören bröder!

Kräfter.

Alla der måste lefva af sitt guld.

Chör.

Af sitt guld.

Kräfter.

Men vi, vi lefva af vår skuld.

Chör.

Af vår skuld.

Kräfter.

Och hvarje björn på husmanskost oss föder.

Chör.

Han oss föder.

Klinger.

Ja, denna boning är treflig och huld —
Vill man ha lugn, så flytta till söder!

Chör.

Ja, visst är det sanning, hedersbröder!
Drick och sjung
Om vårt lugn,
Både gammal och ung —

Gammal och ung
Finner lugn
Om han flyttar till söder!
Ja, flytta till söder!
Ja, låt oss jubla &c.

Hvad den är dum,
Som icke förr
Tar sig ett rum
Inom vår dörr.
Så finnen då, j älskade bröder,
Hur skönt det är att vistas på söder!

Kräfter. Mine herrar, jag får tacka er för den artighet, ni bevisat mig på min födelsedag; håll till godo med hvad huset förmår; frukosten, som min hustru skickat mig, är ypperlig, eller hur?... Slå i, herr Klinger, och sè glad ut! (*Kastar sig på en stol och sträcker på sig.*) Ja, det är visst och sannt, jag är den lyckligaste menniska; — jag var mäklare, jag afslutade parti på parti och skrapade sönder mina stöflor på Börstrapporna. Jag måste låna ena dagen, för att kunna lefva den andra. Slutligen blef jag desperat och svor på att aldrig betala en enda styfver mer; — jag höll mitt ord som en karl, och nu sitter jag här. — Gud välsigne mina kreditorer! — jag är nu en oberoende man och ser mig omgifven af välvilliga menniskor. Måtte vi bara få lefva här tillsammans till döddar!

Klinger. Ja, huset N:o 74, Qvarteret Ufven på Hornsgatan, är en förträfflig försörjningsanstalt för orkeslösa vandrare på lifvets bana.

Kindlund. Och den bästa af alla, ty i andra fribröds-instituter måste man ju först insätta kapitaler, innan man får komma in; men här behåller man sina kapitaler sjelf, och, så länge man bara håller på dem — och det är alls ingen konst — så ge oss våra kreditorer fritt husrum, fri värme och nie skillingar banko om dagen till på köpet.

Kräfter. Ja, mina herrar, här är en fristad för konster och vetenskaper. Jag skref slutsedlar för att lefva, men höll på att svälta ihjäl; nu skrifver jag följetongs-artiklar för tidningarna och till och med vers. Då de andra poeterna skrifva för att betala sina kreditorer, så betala mig mina för att jag här ska' få digta i fred.

Klinger. Nå, har herr Stadsmäklaren fått färdig sin sång till friheten ännu?

Kräfter. Innan jag blef mäklare, hade jag börjat på med min sång till friheten; men de prosaiska bestyren förstörde all håg för högre och ädlare kallelser; men, Gud vare lof, jag blef bysatt, och nu är min frihet nästan färdig. Ni känner min politiska tro; — jag är en frihetshjelte — jag hatar träldomens bojor — jag vill vara fri som himmelens foglar — det är menniskans högsta lycksalighet. — Ha' ni lust, go' herrar, att höra ett litet profstycke af min frihet?

Alla. Ja, var god och läs opp!

Kräfter (*upptager ett papper ur sin ficka och läser*).

»Frihet, du ande, som på kraftfulla vingar
Sväfvar mot himlen och bryter hvart band,
Stoftet med dig upp till skyarna svingar,
Frihet — o frihet — (*hackar*) o frihet!»...

De förbannade jernstängerna!... Det är så skumt att jag intet kan se.

KLINGER. Var så god och stig in i mitt rum; det är ljusare der; — också har jag bestyrt om en liten brylå derinne.

KRÄFTER. Jag tackar. — En brylå, sa' herr'n?

KLINGER. Vi ha repartiserat om den, för att visa vår tillgifvenhet.

KRÄFTER. Jag är rörd af så mycken vänskap; — men, saken är den, jag väntar min hustru och min dotter hit på morgonen.

VON TANELL (*ifrigt*). Har ni en dotter?

KRÄFTER. Jaha, och som är förlofvad. Ett godt parti — en rik Bankir från Berlin, som någon tid uppehållit sig här i Stockholm.

VON TANELL. Men, för tusan, hvarför sitter ni här, då ni har en så rik måg?

KRÄFTER. För det att min måg inte ska' veta, att hans svärfar bor hyresfritt; — det kan vara tids nog att han får veta det, när han är tvungen att lösa ut mig. En mäklare måste alltid förstå att sno sig! ... Min dotter har fått en bildad uppfostran och talar Tyskan och Fransyskan som sitt modersmål; men en flicka, som har relationer med gäldstu'n, har mycket svårt för att få sig en man. — Nej, min dotter ska' inte lida för min skuld, men väl sättas i stånd att betala den. Hon bor hos sin moder, och jag — jag är på långresor jag.

KLINGER. Hvad är det för slags resor.

KRÄFTER. Jo, så'na resor, som en hustru låter sin man göra, när hon vill vara honom qvitt, utan att behöfva passera för enka.

Klinger. Men kan hon lefva af det som dylika resor inbringa?

Kräfter. Nej, hon lefver af gratialer; hon anlitar den enskildta välgörenheten.

von Tanell. Det gör ju hvar tiggare?

Kräfter. Sa' ni tiggare, min gunstig herre?... En tiggare står utanför dörren; men min hustru kommer innanför i hatt och kappa. En tiggare ber om allmoser, men bättre folk söker understöd. Begriper ni det, herr von Tanell?

Kindlund. Gud gifve att min stackars hustru hittade på en likadan näringsväg, så kunde äfven jag få mig tillskickad en briljant frukost på min födelsedag.

Kräfter. Ja, som sagdt är, mina herrar, denna lugna boning är en herrlig inrättning, fast den, liksom mycket annat nyttigt och godt här i verlden, är utsatt för afund och förtal.

SÅNG № 2.

1.

Lugnt våra dar förflyta,
Ej tjufvar in sig bryta,
Att våra pengar ta.
Ha! ha! ha! ha! ha! ha!
Vännerna der ute vandra
Lura, plundra jemt hvarandra.
Hit vännerna ej vandra
Att plundra kassorna.

Chör.

Ha! ha! ha! ha! ha! ha! ha! ha!

Kräfter.

Hit vännerna ej vandra
Att plundra kassorna.

Klinger. Ack ja! Denna fristad är likaså nödvändig för det stapplande geniet, som träbenet för den amputerade, ty...

2.

Ett snille — ja, det största —
Får frysa, hungra, törsta
I alla sina dar.
Ha! ha! ha! ha! ha! ha!
Snillet man ej pensionerar,
Hur det digtar, komponerar. —
När snillet hit marcherar,
Straxt sin pension det har.

Chör.

Ha! ha! ha! &c.

Klinger.

När snillet hit marcherar,
Straxt sin pension det har.

Kindlund. Nå, är det bättre för oss stackars handtverkare då? Jag är skräddare, jag — det är ett olycksaligt yrke! Hur man klipper till och öfverskär, så blir man slutligen klippt och öfverskuren sjelf... Och så'n mängd fuskare se'n!... bönhasar till och med bland qvinnfolken!

3.

Vårt yrke sjunkit neder
Ty damerna sy kläder
Åt herrar alla dar.
Ha! ha! ha! ha! ha! ha!

På kredit vi laborera,
Och diskonterna mankera,
En gång hvart år cedera,
Om man är ärlig kar'!

Kräfter. Låtom oss derföre beundra bysättningens stora idé, mine herrar!

von Tanell. Men, för tusan, att så här bli innestängd, att inte få komma ut på baler, konserter, spektakler — är det en lycka?

Kräfter. Långt derifrån, så vida man har pengar; — men att få fritt husrum och dagtraktamente, lämpadt efter en hälsosam diet, och hvarföre?... Jo, för det man har skuld, som man inte kan betala — det kan väl inte kallas för nå'n olycka heller.

Klinger. Nej, Gudbevars, och derför välsignar jag den gamle Serberus, som satte mig hit.

Kräfter. Serberus?... den procentarn!... Det är en af min dotters friare, men som jag en gång kastade på dörren.

Klinger. Ja, men det hade inte varit så dåligt parti, ty han är ju rik.

Kräfter. Men snål — och när en far, som inte har något, skall gifta sin dotter med en gammal narr, som har mycket, så måste hon antingen straxt bli enka, eller kunna beveka sin mans hjerta till ädla gerningar; men Serberus är obeveklig.

Klinger. Det är just det vi få se. Herr Dardanell har lofvat tina upp isen kring hans hjerta och skaffa mig ut härifrån på goda vilkor.

Kindlund. Herr Dardanell intresserar sig för mig också.

Kräfter. Dardanell!... Ha! ha! ha!... Det är hans fixa idé att skaffa menniskor ut härifrån; — han är ormen i vårt paradis! Gud låt honom bara inte vilja intressera sig för mig också!

von Tanell. Hvad är det för en menniska egentligen?

Kräfter. En obegriplig varelse, en filantrop af modernaste slag. Han kommer hit hvar dag, men ingen vet när han kom hit för första gången. — Han har aldrig varit insatt här, och ändå är han här bittida och sent; han har ej en enda skilling och likväl har han hjelpt vida fler menniskor ut härifrån, än den mest menniskoälskande jude hjelpt in. Det är en mycket farlig menniska!

Dardanell (*sjunger utanför begynnelsen af följande musiknummer*).

Jag är här
Jag är der
Öfverallt der jag är
Flykta sorg och besvär!

Alla. Der ha vi Dardanell!

ANDRA SCENEN.

DE FÖRRE. DARDANELL (*raskt inkommande*).

Dardanell.

SÅNG № 3.

Jag är här,
Jag är der!

Öfverallt der jag är
Flykta sorg och besvär!

Jag flyger som svärmande biet,
Slår ner liksom jagande falk,
Och jag trottsar Slottskansliet
Och hela vår Utsökningsbalk.

Chör.

Han flyger &c.

Dardanell.

Jag är här &c.

Men penningar har jag inga —
Kassan är ständigt på häll;
Men riglar och bomma de springa
I stycken för Herr Dardanell.

Chör.

Men penningar har han inga &c.

Dardanell med Chör.

Jag är här &c.

Chör.

Han är här!

Dardanell.

Nej inte här, då jag är der.

Chör.

Han är der!

Dardanell.

Nej inte der, då jag är här.

God morgon, mina barn! (*Går från den ena till den andra och trycker allas händer.*) Nå, hur står

det till, mina vänner?... Bra, ser jag! — God morgon, bror Klinger. — Det går bra med affärerna; — i dag blir du fri; — den gamle Serberus kommer hit på morgonen, för att ge dig akord. — God morgon, herr Kindlund! — ännu har det inte tagit skruf, men i nästa vecka, så — — i allmänhet tycker man inte synd om skräddare, ska' jag säga. — Mjuka tjenare, herr Stadsmäklare! — jag har sprungit hela morgonen — saken är den, att jag sjelf fått mig ett litet bysättnings-utslag på halsen — bara femtio riksdaler banko — till en obillig menniska, som misskänner mig och inte vill ge anstånd. — Men gör ingenting; — i dag vill jag lefva för mina vänner och i morgon för mig sjelf. — Nå, har det kommit några nya gäster?

Kindlund. Nej.

Dardanell. Godt! — Jag behöfver något lugn för mina affärer. (*till Kräfter*) Nå, har familjen varit här än?

Kräfter. Ännu inte.

Dardanell. Bravo! Presentera mig för er dotter. Hon gör ju ett godt parti.

Kräfter. Ett lysande parti.

Dardanell. Gratulerar! Han har mycket pengar, den der bankiren?

Kräfter. Åhja, så der — ungefär — så och så många tusen.

Dardanell. Hur många?

Kräfter. Så der ungefär... jag har inte så noga reda på...

Dardanell. Det var fan till förmögenhet. — Den skulle jag behöfva för mina spekulationer.

Kräfter. Har herr'n spekulationer också?

Dardanell. Ja, jag har planer i mitt hufvud, som bestämdt skulle göra mig till millionär, om jag bara hade de första tio riksdalerna; men si det är just knuten det.

Kräfter. Men så sälj då en af era planer, för att få penningar att utföra de öfriga med.

Dardanell. Vet ni hvad! — Jag har patent på att göra bräder af sågspån. — Hvilken outtömlig källa till rikedom!

Kindlund. Det var märkvärdigt! — Har harr'n gjort några sådana bräder?

Dardanell. Inte just det; men att det låter sig göra, det kan ju hvar och en förnuftig menniska inse — och det kan ju vara nog det... Jag sålde idéen till en spekulant för femtio riksdaler riksgälds.

Klinger. Nå, blef han rik på det?

Dardanell. Nej, för tusan, han kom hit in. Han köpte ett helt magazin med sågspån och hade bestämdt fått de präktigaste bräder, bara han förut hade sorterat sågspånen; — men i stället rörde han ihop alltsammans, och hvad blef följden?... Jo, bräderna gick i spånorna tillbaka och han gick in på Gäldstugan. — Men det gjorde ingenting, ty jag hjelpte honom genast ut igen, liksom jag gjort med många andra.

von Tanell. Ett högst eget yrke.

Dardanell. Ja visst; men jag tycker om det, ty det är det enda jag haft lycka med. Jag hade uppfunnit den konsten, att, med tillsatts af mjöd, af en enda butelj gammalt vin kunna göra tre buteljer. Jag bjöd min uppfinning åt en Källarmästare; men vet ni hvad han svarade? — Jo, den konsten kan jag göra

med bara vatten, svarade han. En annan gång sökte jag gå opp i en luftbalong för att förtjena pengar; men innan jag kom en aln från jorden, så gick luftbalongen sönder, och jag fick stryk af pöbeln för omaket. — Det var den enda reèla behållning jag haft på mina affärer. Ja, mina vänner, jag har haft den gemenaste otur man kan tänka sig; — det har funnits ögonblick, då jag varit färdig att ta lifvet af mig, men hvarför det inte skett, ska' jag berätta er.

SÅNG № 4.

1.

Jag sökte en syssla med lön uppå stat
Och skäligen litet att göra;
Men bäst som jag sökte, så kom en krabat
Och tog den — hvad skulle jag göra? —
Beslöt med en kula nå dödens elf;
Men det går så krångligt att skjuta sig sjelf.

2.

Jag hade en flicka — och hvem har ej det? —
Så tjusfull som strålande dagen;
Men hur jag än suckade, knäföll och grät,
Jag snart utur brädet blef slagen.
Jag tänkte gå ner i den djupaste vak;
Men vatten var aldrig i tiden min sak.

3.

Då grep jag till tärningar, käglor och kort —
Mot ödet jag började chocken;
Men hur jag än spelte, så var det förgjordt —
I första partiet strök rocken.

Jag bums i ett träd ville hänga mig opp,
Men ej finns ett rep som kan bära min kropp.

Och derföre, go' vänner, existerar jag ännu. Jag går omkring och för böckerna åt Distillatorer, Bagare och Bryggare; på detta sätt får jag mig mat och drick och Gud vet hvad menniskan lefver af se'n. Häromdagen friade jag till en rik Traktörsenka på Ladugårdslandet. Hon hade ingenting emot mig för öfrigt, men ville promt jag skulle skaffa mig Diversehandlar-titel först. Hur jag vigilerade, så lyckades jag, och i dag har jag utlöst ett borgarbref, (*upptager ett stort papper*) på kredit, det förstås. Jag bedyrar, att jag är den första, som Magistraten gifvit kredit.

Alla. Gratulerar! Gratulerar!

Dardanell. Heder och tack! Nu fattas det mig bara bod, förlag och kunder — ingenting annat. — Men, för tusan, herr Stadsmäklare, lycka till på er födelsedag!

Kräfter. Jag har den äran....

Dardanell. Att vara handelns representant här på stället.... Ni representerar det talrikaste Ståndet härstädes, (*till Klinger och Kindlund*) näst musiken och handtverkerierna. — De ha' företrädet de.

Kräfter. Jag tror att herr von Tanell gör dem rangen stridig.

Dardanell (*till von Tanell*). Hvad är ni, min herre?

von Tanell (*förlägen*). Jag?... Jag är... just ingenting egentligen.

Dardanell. Ingenting, sa' ni? — Min herre, ni representerar den talrikaste korporationen i Stockholm — mjuka tjenare, herr kongl. sekter!

von Tanell (*häftigt*). Min herre, man skämtar inte med olyckan.

Dardanell. Är ni olycklig? (*häftigt*). Vill ni ut?

von Tanell. Ack, visst vill jag det, antingen i dag eller morgon.

Dardanell. Hur mycket sitter ni för?

von Tanell. Femti riksdaler banko.

Dardanell. Bagatell! (*Gifver honom handen*). Ut ska' ni, — men inte i dag; — gör mig den tjensten och bli qvar här tills om måndag.

von Tanell. Utan minsta svårighet. — Tänker herr'n betala min skuld?

Dardanell. Nej tusan — jag har inte så inne, men jag har resurser här (*pekar på sitt hufvud*) — saken är afgjord. — Om måndag är herr'n fri. — Hvad jag gerna vill skänka friheten åt er alla! — Friheten, denna himmelens gåfva!

Kräfter (*med ifver*).

Frihet, du ande, som på kraftfulla vingar.

Dardanell. Inte sannt? Herr'n älskar också friheten?

Kräfter. Om jag älskar den?... Jag tillber den! — Jag rullar mig i stoftet för friheten.

Alla. Det gör vi alla.

Dardanell. Så lefve friheten, den förädlade, den sansade, den begränsade friheten!

Alla. Hurra!

TREDJE SCENEN.

DE FÖRRE. PUNKT (*häftigt inkommande*).

PUNKT. Tyst då för all del, go' herrar, det hörs ju kring hela sta'n. Folket kan tro, att herrarne ha' roligt här; och det lär väl inte vara meningen på detta ställe... derföre i kraft af mitt embete...

DARDANELL (*sätter ett glas för Punkts läppar, fattar med ena handen honom i hakan och böjer hufvudet bakåt, medan han håller i honom med den andra*). Min kära vaktmästare, ni är den största fornforskare i Sverge.

PUNKT. Är jag en fornfuskare?

DARDANELL. Ja, ty ni vandrar natt och dag bland ruiner.

PUNKT (*sedan han klunkat i vinet*). Delikata varor!... Säg, har jag inte delikata varor?... Herrarne må gerna roa sig; men skrik inte så förfärligt, ty min dotter håller på med sin lektion i fransyskan och...

DARDANELL. Hvad tusan, ämnar vaktmästar'n uppfostra henne till guvernant?

PUNKT. Jo, så hampar det sig, min gunstig herre.

DARDANELL. Men om alla flickor uppfostras till guvernanter, hvar ska' vi slutligen få husmamseller och pigor ifrån?

PUNKT. Det rör mig inte — det är en af mina principer, ser herr'n... Ju mer musik och fransyska flickorna kunna, desto förr bli männerna ruinerade, och ju förr de bli ruinerade, desto förr komma de hit. — Men, det var sannt, det har kommit hit en ny kund — en utlänning, ty han talar Tyska som en häst.

Dardanell (*ifrigt*). En Tysk? Hvad är han för slag.

Punkt. Det rör inte herrn — (*sakta till honom*) Låt nu bara bli och krångla ut honom också. Skaffa gerna bort slarfvet, men låt hederligt folk få stanna qvar, sådana som förstå att lefva — förstår herr'n. (*Till Kräfter*). Han kommer att inqvarteras här i herr Stadsmäklarns rum.

Kräfter. Det var dumt det, ty jag väntar hit min familj hvar stund.

Punkt. Frun och mamsell ha nyss kommit.

Kräfter. Så mycket bättre (*till de andra*). Om förlåtelse mina herrar; men unnen mig ett ögonblick att vara make och far!

Klinger. Af hela vårt hjerta, men glöm inte att brylån väntar (*går med de öfriga utom Dardanell*) I fall damerna vilja hedra oss med sin närvaro, så har jag en kopp chokolad att bjuda på.

FJERDE SCENEN.

KRÄFTER. DARDANELL. FRU KRÄFTER och ROSALIE (*straxt derefter*).

Kräfter. Ni följer inte våra vänner, herr Dardanell.

Dardanell. Ack, nej, låt mej stanna qvar, för att lära känna familjen.

SÅNG № 5.

Frun (*ilar in och omfamnar sin man*).

Jag får gratulera dej, älskade man,
På din födelsedag!

ROSALIE (*omfamnande sin far*).
Att se dig var liufvaste fröjden jag fann,
Min lyckönskan ock tag!

KRÄFTER (*lindande sina armar om dem bägge*).
Haf tack, mina dyraste, tack för allt godt,
Ni redan har skänkt mig i dag!
Buljonger och stekar af eder jag fått,
Men hyra och ved skaffar jag.

ALLA.
Den gladaste trösten i sorgen är,
Att omges af hvar och en man har kär.
Glädjen, glädjen större än olyckan är.

KRÄFTER (*visar på Dardanell*).
Jag får presentera för eder en vän —
Det är herr Dardanell.

FRUN (*niger*).
Jag er på beskrifningen känner igen.

ROSALIE (*niger*).
Ni mot alla är snäll!

DARDANELL (*bockar sig och krusar*).
Mitt herrskap förlåt mig! Gunås jag ej är
I artighetens konsten så lärd;
Men ack, den som kunde få råka er här
När sjelf jag en gång här bli värd.

ALLA.
Den gladaste etc.

FRUN. Min stackars gubbe, hvad det glädjer oss att se dej vid så gladt lynne!

Rosalie (*tager fram en sydd plånbok*). Min goda pappa! Den här plånboken har jag sytt, för att ge den på din födelsedag. — Måtte den ha lycka med sej!

Kräfter (*mottager plånboken*). Tack, min unge! Hvad den lilla plånboken är vacker — den näns jag visst inte lägga pengar i. — Hvilken tröst att vara så älskad som jag!

Frun (*omfamnar sin man*). Ack, min vän!

Rosalie. Men nu, söta pappa, behöfver jag tröst af dej! Min Heine har rest, min älskade Gabriel är borta! (*gråter.*)

Kräfter. Har han bedragit dej!... Har han kanske fått nys om min sydländska resa?

Frun. Nej, Gud vare lof! Han var tvungen att resa hem till en morbror i Berlin, som håller på att dö och den han får ärfva.

Rosalie (*upptager ett bref*). Här har jag hans bref. — Ack, min Gud, hvad han skrifver vackert! — Den gudomligaste Tyska man kan tänka sej! — Var det inte bra lyckligt, att jag fick lära mej Tyska språket, pappa!... Utan det, hade jag aldrig blifvit bekant med min älskade Gabriel. Jag ska' läsa upp brefvet.

Kräfter. Det värsta är att jag glömt min Tyska något.

Rosalie. Jag skall öfversätta jag. Ack, hvad han skrifver vackert! (*läser.*) »Ideal meiner Seele!»

Dardanell (*för sig*). Se så, nu börjas det!

Rosalie (*läser*). »*Die Pflicht ruft; wir müssen gehorchen*». — Pligten ropar, vi måste höra! — »*Mein Onkel liegt krank danieder; er wünscht mich ehestens zu sehen*». — Min onkel ligger sjuk dernere; han

önskar mej innandess att se. — *Versage mir aber deine Gunst nicht»* — försäg mej icke din gunst. — »*Du in meiner Herzen tief eingewurzelt ist»* — du i mitt hjerta djupt inrotad är.

Dardanell. Inrotad?

Rosalie. Inrotad ja. — Wurzel betyder rot — inrotad ja. »*Ich rufe dir an»* — jag ropar dig an, — »*dass du mich niemahls vergessest»* — att du mej aldrig förgäter. — »*Wo ich auh hinziehe»* — hvar jag ock hänser — »*überall wirst Du mir als mein guter Geist begegnen»* — öfverallt vill du mig som min gode ande begagna. — »*Belebendes Wesen meines Daseins auf ewig dein!»* — blifvande väsen af mitt väsen evigt din!

Dardanell (*för sig*). Hvad jag hafver skrifvit, det hafver jag skrifvit.

Rosalie. Det vore ändå någon tröst i min saknad, om jag bara slapp den der elaka herr Serberus, vår värd derhemma, som beständigt förföljer mig med sina kärleksförklaringar.

Kräfter. Förföljer han dej ännu, den gråhårige narren. Om jag bara fick honom mellan fyra ögon en gång till, så skulle jag minsan....

Dardanell. Det går lätt för sig — han kommer hit på ögonblicket.

Rosalie. Kommer han hit!... Låt mig då gömma mej; jag vill inte se det odjuret!

Kräfter. Vi gå in till herr Klinger, som bjudit oss till sej. — Jag väntar dessutom en kamrat, som ska' bo här i rummet med mej.

Rosalie. Det var förargligt. — Tänk om det vore någon kavaljer, som jag dansat med på balerna?

Kräfter. Var trygg, mitt barn; — i sådant fall låtsar jag som jag inte vore din fader. — Tyst! det kommer någon uppför trappan... låt oss skynda oss in!

(*Alla gå in i sidorummet.*)

FEMTE SCENEN.

ENGEL och PUNKT.

Punkt (*öppnande dörren*). Stig på, min herre, och var som ni vore hemma här!

Engel. Ich danke! (*framträder mycket svårmodig med korslagda armar.*)

Punkt (*för sig sjelf*). Han är Tysk och förstår inte ord Svenska; lyckligtvis känner jag något till språket. (*hostar och närmar sig Engel.*) Wohl ankommen, mein herr, — vara tysk — kan ni döjts sprechen — aber — oder — dass — sitse neder, sitse neder!

Engel (*gör en geste mot dörren*). Gehe!

Punkt. Ja, ja — ich gehen allerede. (*för sig.*) Han grinar åtminstone på Svenska. (*Går.*)

SJETTE SCENEN.

ENGEL (*allena kastande sig på en stol*).

Så'n fördömd händelse! Är det här målet för ynglingens drömmar! (*stiger opp.*) Det är hårdt, det är omenskligt, att beröfva en friheten, när man som bäst kunde begagna den! — Och hvarföre? — För det man inte kan betala några lumpna riksdaler!

— Är det då någonting så ovanligt och himmelsskriande att man inte kan betala sina skulder?... Det är ju inte annat än en medfödd svaghetssynd som går ifrån slägte till slägte! — Hvad skulle Rosalie säga, om hon visste det här? — Gud, hvad jag är olycklig!

SJUNDE SCENEN.

ENGEL. DARDANELL (*insmygande från sidorummet*).

DARDANELL (*efter att en stund hafva betraktat Engel*). Der ha' vi vår utlänning. Min herre — habe die Ehre! —

ENGEL (*spritter till*). Wass ist dass? — Fan anamma att jag inte kan få vara i fred!

DARDANELL. Wass ist dass? För att vara utlänning, så talar herr'n fullt ut så vacker Svenska, som trots någon inföding.

ENGEL. Ack, min herre, jag är förtviflad!

DARDANELL. Vill ni komma ut?

ENGEL (*springer upp*). Fråga den som ligger på sjöbotten, om han vill ha frisk luft.

DARDANELL. Ni heter?

ENGEL. Gabriel Engel — Handelsexpedit.

DARDANELL. Gabriel Engel — ett godt namn, fast det inte duger på Börsen. Guvernören öfver Gillbyhof sade ni var Tysk.

ENGEL. Inte just så aldeles; men för att göra lycka här i landet, måste man vara utlänning. Jag är förlofvad med en rik flicka. Hade jag gjort min kärleksförklaring på Svenska, hade jag bestämdt fått korgen. — Men hur ska jag komma ut härifrån?

DARDANELL. Hvad heter er björn?

ENGEL. Serberus, en prosentare, en slyngel.

DARDANELL. Behöfs ingen beskrifning. — Mannen är känd. Hur blef ni skyldig den figuren?

ENGEL. Jag är, som jag nämnde, förlofvad med en rik flicka, hvars far är ute på resor. För att bli intressant, måste jag göra uppoffringar.

DARDANELL. Uppoffringar? Kalla det helt enkelt för skulder, så behöfs inga vidlyftigheter.

ENGEL. Procentar Serberus uppköper mina reverser — Gud vet hvarföre — och lagsöker mej. — Jag förlorar kontenansen och — blir bysatt.

DARDANELL. Är karlen tokig? Köpa sig tillstånd att försörja folk! — Men jag måste bort. — Er sängkamrat firar sin födelsedag och jag har beslutat ge honom friheten till present. — Derföre måste jag bums till hans fordringsägare, en herr Rasperson, också en juvel... men jag är snart tillbaka. (*går till sidodörren.*) Herr Stadsmäklare!

ÅTTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. KRÄFTER.

KRÄFTER. Hvad behagas?

DARDANELL. Jag får den äran presentera Handels-expediten herr Engel och herr Kräfter, en af våra utmärktaste mäklare. — Roa er så godt ni kan, mina herrar, jag kommer straxt tillbaka... Mjuka tjenare! (*Trallar i det han går.*)

Jag är här,
Jag är der,
Öfverallt der jag är
Flykta sorger och besvär.

NIONDE SCENEN.

DE FÖRRE UTOM DARDANELL.

KRÄFTER. Välkommen! Jag hoppas vi ska' få många roliga dagar tillsammans.

ENGEL. Tackar ödmjukast! Herr Stadsmäklarens namn är Kräfter. — Skulle min herre vara slägt med...

KRÄFTER. Min familj har äran vara de enda Kräfterna i landet.

ENGEL. Herr'n är således slägt med den sköna och rika mamsell Rosalie Kräfter?

KRÄFTER. Den sköna och rika? — Ja, det är klart det.

ENGEL. Hennes far är på en längre resa.

KRÄFTER. Ja, och en mycket vinstgifvande resa. — Ja, det är min bror, det.

ENGEL. Er bror?... Och ni sitter här?

KRÄFTER. Vi ä' lite bryljerade — men skulden är på min sida — han har tagit sin hand ifrån mig. — För öfrigt är det en förträfflig man, och den ende bland alla köpmän i Sverige som är poetisk af sig... Hans hustru och dotter besöka mig ibland. Känner min herre dem?

ENGEL. Till anseendet; — en af mina vänner umgås der i huset.

Kräfter. En af era vänner? kanske ni är bekant med herr Heine från Berlin?

Engel. Herr Heine?.... Jo-o — nog känner jag honom alltid.

Kräfter. Han är förlofvad med min brorsdotter.

Engel. Så är det, ja.

Kräfter. Det ska' ju vara en mycket bra ung man det?

Engel. Utan tvifvel — en — en ganska förträfflig ung man; — också ä' vi oskiljaktiga — det vill säga, våra själar — ty han har rest till Berlin, han.

Kräfter. Han kommer att ärfva en rik onkel.

Engel. Kommer han det?

Kräfter. Det vet jag bestämdt.

Engel. Det var så mycket bättre det.

Kräfter. Men att ni inte vet det?

Engel. Inte just egentligen; men jag ska säga, att en ung man med hans förmögenhet, inte bryr sig det minsta om att ärfva. — Jag tror snarare att onkelns sjukdom smärtar honom... ty i hans närvarande ställning är pengar detsamma som noll för honom.

Kräfter. Det fägnar mig på det högsta att höra. (*afsides.*) Gud vare lof! Jag får ju den bästa måg i verlden! (*högt.*) Det är tvenne damer här, som det skulle glädja mycket, att få höra talas om er vän.

Engel. Tvenne damer?

Kräfter. Som just ä' på besök hos mig och hvars bekantskap skulle intressera herr'n. (*Går till sidorummet.*) Kom ut på ett ögonblick!

TIONDE SCENEN.

DE FÖRRE. FRUN och ROSALIE. (*När fruntimmerna och Engel blifva hvarandra varse, stanna de alla tre, under den högsta förvåning.*)

SÅNG № 6.

Rosalie.

Himmel!

Engel.

O Himmel!

Frun.

O Himmel!

Kräfter.

Hva' fall's?

Drömmer jag eller

Engel.

Jag är om en hals!

Kräfter.

Jag det ej begriper alls

Engel.

Det går kring som i en vals!

Frun.

Men har han då ifrån Stockholm ej rest?

Rosalie.

Har jag hans afsked i brefvet ej läst?

Engel.

Jo, nu blef jag rigtigt qväst!

Kräfter.

Se, han blänger som en best!

ALLA.

Hur skall detta jag begripa?
Man förståndet tappar bort!

ENGEL.

Hur undkomma denna knipa? —
(*sakta till Rosalie*).
Liebste Mädschen keine Wort!

ALLA.

Jo, man förståndet tappar bort!

KRÄFTER (*går öfver på andra sidan, till Engel*).

Hvarför talar herr'n på Tyska?

ENGEL (*sakta till Kräfter*).

Svenska jag ej tala kan.

KRÄFTER.

Nyss ni talte?

ENGEL.

Det var Ryska.

KRÄFTER.

Han är tokig stackars man!

ALLA.

Hvem denna härfva reda kan!

(*Paus, hvarunder de fortfarande se på hvarandra förvånade.*)

KRÄFTER (*till sin hustru och dotter*). Jag vet i sanning inte hvar jag är hemma! — har ni förut sett herr Engel?

ROSALIE (*till Engel*). Engel?

ENGEL (*sakta till Rosalie*). Ja, dein guter Engel!

ROSALIE (*till Engel*). Wofür bist du hier?

ENGEL. Ich habe meinen Planen, meine liebste!

Kräfter. Min herre! Ni känner då min svägerska och min brorsdotter?

Engel. Ja, ja, etwas, etwas!

Frun (*till Kräfter*). Han måtte väl inte kommit hit för att... om han skulle misstänka din belägenhet....

Kräfter (*sakta till Frun*). Var trankil! Han tror att jag är min bror; men hvarföre blef ni så förvånad, när ni fick se den herr'n?

Rosalie (*häftigt*). Han liknar så mycket min älskade Heine.

Kräfter. Bara inte likheten också sträcker sig till finanserna. Herr Engel berättade för mig, att Heine ska' vara den förträffligaste menniska.

Engel. Verzeihen sie! Ich bin eber der Mann, der am wenigsten sein Lobredner seyn darf.... (*afsides.*) Fördömda belägenhet!

Kräfter. Men hvarföre talar herr'n Tyska, frågar jag ännu en gång?

Engel (*med pathos*). Warum? Haben sie je ein warum in meiner Thaten, Thun und Treiben wahrgenomen? — Ich werde von Instincte regiert! Verstehen sie? — Nicht aber von dem groben, gemeinen, thierischen Instincte. — Nein, mein herr! Nein, meine Damen! — Den Funke der Freundschaft, der Magnet der Liebe, der Ruf der Tugend, diese sind die Mächte, die mich mächtig hinziehen und meine Seele übermächtigen. Ich habe geendet. (*slår sig för pannan.*) Uff!

Kräfter. Gud bevare oss väl! Den menniskan är aldeles förryckt!

Frun. Jag vet inte om jag drömmer eller är vaken.

ROSALIE. Nej, pappa, du förstår honom inte!... Mamma, han är oskyldig, tro mig. — Det hvilar ett moln öfver våra öden

ENGEL (*sakta till Rosalie*). Rosa! Darf ich allein mit dir sprechen?

ROSALIE (*hemligt till honom*). Ich will sehen was ich machen kan. (*Pekar på sidorummet.*) Gehe darein, mein Freund!

ENGEL (*går till sidodörren, men vänder sig om*). Danke recht sehr! Bald wird sich alles aufklären: der Schein wird schwinden, das Gute wird sich entfalten — und — und das Glück — glück... (*för sig*) Den största lyckan vore att väl slippa härifrån. (*springer in.*)

ELFTE SCENEN.

DE FÖRRE UTOM ENGEL.

KRÄFTER. Han är spritt galen!

ROSALIE. O nej!... Det ligger en djup betydelse i hvarje ord han talar, och ni kan väl inte tro att han kommit hit för det han har för litet pengar.

KRÄFTER. Inte kan han gerna ha kommit hit derföre, att han har för mycket pengar.

ROSALIE. Du känner inte Tyskarnes idéer, pappa.

FRUN. Rosalie har rätt. Tyskarne ä' inte som vanliga menniskor. Säkert har han gått hit in, för att studera folklifvet.

KRÄFTER. Vackert folklif!.... Men, ännu en gång, jag begriper inte hvarför den der karl'ns åsyn så förbluffade er.

ROSALIE (*till sin mor*). Röj honom inte! — Han bad mig derom!... Snart skall slöjan lyftas, och allt bli klart för oss.

TOLFTE SCENEN.

DE FÖRRA. KLINGER.

Klinger. Hela sällskapet är samladt, herr Stadsmäklare!... Det är blott herr'n och damerna som återstå. — En kopp chokolad har inte ondt gjort, eller hur, mina damer?

Kräfter. Oändligt förbunden, herr Klinger; vi ska' genast ta' del i laget. (*Bjuder armarna åt Fru och dotter och går in med dem.*)

TRETTONDE SCENEN.

KLINGER. SERBERUS (*straxt derefter*).

Klinger (*slår sig ned vid bordet*). Vinet, som är qvar i buteljerna, står och slår af sig. Brylån väntar visserligen der inne, men det ena goda förskjuter inte det andra. (*dricker.*) Man säger att poeter och kompositörer behöfva mer våtvaror än andra menniskor; men det är ju så naturligt det. Själen på sin höga flygt skulle slutligen bli som en soltorkad gädda, om hon inte då och då fuktades med Bacchi safter.

SÅNG № 7.

När det mörknar i ens hjerta,
Tag ett glas, då ljusnar det.
Solen kommer som en tärna
Och bestrålar hvarje fjät!

FJORTONDE SCENEN.

KLINGER. SERBERUS (*insmygande*).

KLINGER.
Som en mö sol'n inträder
Och bestrålar hvarje hörn.

SERBERUS.
Gör jag det?... Mycken heder!

KLINGER.
Var välkommen, kära björn!

SERBERUS.
Inte tycks det mycket troligt,
Att man här kan lefva godt.

Tillsammans.

SERBERUS.
Men jag ser att man har roligt,
Tacka mig för denna lott!

KLINGER.
Jo, för fan, visst ha' vi roligt,
Er jag önskar samma lott!

KLINGER. Tusenfallt välkommen, herr Serberus! ... Tack för fritt husrum, goda stadiga vänner som aldrig öfverge en, och ett lif, utan bekymmer!

SERBERUS. Tackar ödmjukast!.... Litet men välment!.... Jag kommer hit på herr Dardanells begäran; — han lät mig förstå, att herr'n ville bjuda ett hyggligt akord.

KLINGER. Jag har setat här ett halft år och således redan kostat er ganska mycket. Efterskänk mig genast de Tre Hundrade riksdalerna jag är skyldig er,

och jag beger mig straxt härifrån, så slipper ni betala något mera. Den ena tjensten mot den andra.

Serberus. Herre, om jag gick in på så'na ackorder, skulle jag slutligen komma in sjelf.

Klinger. Ni är stor hushållare. Vet ni hvad? Tag ut lagsökning på er sjelf och sätt sedan in er sjelf. — Vet ni, man kan inte på något ställe lefva för så godt pris, som här.

Serberus (*för sig*). Gud tröste mej! Jag har låtit honom sitta för länge här. — Han har förlorat all ambition... (*högt.*) Nå, så sitt här då!... Er ödmjuka tjenare! (*ämnar gå.*)

FEMTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. DARDANELL.

Dardanell (*i det han kommer in*).

Jag är här,
Jag är der,
Öfverallt der jag är,
Flykta sorg och besvär!

Ah, hvad ser jag! Lycka till go' herrar! Saken är uppgjord, ser jag! (*omfamnar Serberus.*)

Serberus. Nej pass mante! Den der karlen är skyldig mig Två hundra riksdaler banko. Jag slår af till femti procent och återstoden betalas inom tvänne år med Femti riksdaler. banko om året. Är det inte hederligt bjudet det?

Klinger. Jag ger inte mer än tjugufem procent och derpå får han förskrifning på min blifvande lön i Musikaliska Akademien, och dermed punkt! (*sätter sig och dricker.*)

Serberus. Jag kan omöjligt vara belåten med att endast få tjugufem riksdaler om året.

Dardanell. Är herr'n då mera belåten med att alls inte få femti?

Serberus. Ogerna vill jag hålla honom här längre. — Jag har satt in några andra personer, som kosta mej rätt vackert. Jag kan inte sätta in alla menniskor heller.

Dardanell. Jag tycker i allmänhet inte om ackorder; om jag vore skyldig er, så heldre än jag gaf er en enda procent, blef jag skyldig er i alla mina dar.

Serberus. Tack, ska' ni ha!... Nå, hur är det?... Får jag mina femti riksdaler?

Dardanell. Herr Serberus, var så god och observera!... (*pekar på Klinger.*) Betrakta den der menniskan... Hvad är det han nu gör?

Serberus. Hvad han gör?... Han dricker, tycker jag.

Dardanell. Och ni tror, att en musikus, som dricker, har råd att betala sina skulder? Herre, ni känner inte verlden!

Serberus (*häftigt*). Nå, så får det gå för fem och tjuge då, bara jag vore säker på att få dem.

Dardanell. Jo, dem får ni nog. — Se så, bror Klinger, gör opp affär'n nu.

Klinger (*i det han skrifver*). Skönt!... Vill herr Serberus lära sig spela guitarr, så informerar jag fritt, eller sjunga efter Garcias method, så står jag också till tjenst.

Serberus. Besvära sej inte, min herre!

Dardanell (*ser på Klingers skrift*). Se så, nu är det bra. (*tager papperet och ger det åt Serberus.*)

Tag det här, och ge honom hans dokumenter tillbaka. (*till Klinger.*) Du är fri min vän. (*pekar på Serberus.*) Omfamna din välgörare och låt se jag får heder af dig.

Klinger (*omfamnar Serberus*). Kom till mitt bröst, Harpagon!... Jag skall dedicera till er första häftet af mina fantasier för triangel. — Nu in att taga afsked! (*springer in i sidorummet.*)

SEXTONDE SCENEN.

DE FÖRRE utom KLINGER.

Serberus. Ni är en besynnerlig menniska, herr Dardanell; men jag tycker om er i alla fall.

Dardanell. Herr'n nämnde nyss, att herr'n satt in ett par andra personer här.

Serberus. Ja, ty annars hade den der musikanten inte så lätt sluppit ut. De andra har jag satt in och det — af pur kärlek.

Dardanell. Är det af kärlek, man sätter folk inom lås och bom? — Hvem är ni då kär uti?

Serberus. Det är kuriöst — men jag kan inte hjelpa det; jag är alldeles galen i mamsell Rosalie Kräfter; — det har kostat mig mycket det.

Dardanell. Har ni då gifvit henne så mycket?

Serberus. Nej, visst inte; men jag har öfver ett år hållit fadren på detta ställe, och i dag skaffade jag hit hennes älskare också. — Kan det inte vara nog det?

Dardanell. Hvad för slag?... Är det inte herr Rasperson som satt in Stadsmäklaren?

SERBERUS. Jo, men för min räkning. — Jag kunde ju inte låta flickan veta, att jag förde hit fadren.

DARDANELL (*svänger sig omkring*). Ha, ha, ha! Det är förträffligt!... och jag som nyss...

Jag ät här,
Jag är der,
Öfverallt der jag är
Flykta sorger och besvär;

Ypperligt!... Ha, ha, ha!

SERBERUS. He! he! he! Inte sant?... Var det inte en ypperlig spekulation?

DARDANELL. Men jag kan inte begripa hvarför herr'n väljer så'na medel för att bli älskad.

SERBERUS. Hvad skulle jag göra? — Fadren hotade att kasta mig på dörren, fast jag är hans egen värd. Jag måste derföre på något sätt bli af med honom, för att kunna göra mig älskvärd, utan att behöfva riskera armar och ben.

DARDANELL. Och det lyckades?

SERBERUS. I början! — Jag viste mig såsom familjens välgörare och lät hyran stå obetald; men för att få tillfälle tala med flickan och göra mig omtyckt, gick jag dagligen ner och kräfde dem.

DARDANELL. Det förvånar mig, att min herre inte för längesedan besegrat den sköna, då herr'n användt så många ypperliga medel.

SERBERUS. Oförmodadt blir hon nu bekant med en probenröjter från Götheborg, som heter Engel — min onde engel. — Han ger sig ut för att vara en rik Berlinare, med namnet Heine.

DARDANELL. Nå men sa' ni henne inte det?

Serberus. Hvad skulle det ha' tjent till? Flickan blef kär i den äfventyrar'n. — Hade jag nu demaskerat honom, så hade det straxt hetat, att han ljugit af bara kärlek och allt hade blifvit förlåtet. — Nej, jag var fiffigare, jag... Jag köpte opp hans reverser och bysatte honom.

Dardanell. Knepet är inte dumt, men något osäkert.

Serberus. Hvarföre det?

Dardanell. Jo, så länge era rivaler ha' mig till beskyddare.

Serberus. Ni måtte väl inte tänka förråda mig!

Dardanell. Men hvad tänker ni på som blir kär i en så ung flicka! — Tänker ni bli kammakare på gamla dar? — Vill ni ha förströelse, så slå er på att dricka, det passar bättre. Venus är ungdomens förtjusning, men Bacchus är ålderdomens glädje och tröst... Dricka ska' ni — dricka, så ni blir röd i ansigtet som qvällens purpurglöd... (*fattar uti och skakar honom*). Skräm inte slag på kärleksgudinnan, herre! — Bacchi kärlek anstår era grå hår — en kärlek på oxhufvuden och buteljer!

Serberus. Herre! herr! — Det kommer någon! ... Om det vore min rival! — Jag vill inte synas!

Dardanell (*skjuter honom bakom skärmen*). Göm er der så länge!

SJUTTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. ROSALIE.

Rosalie (*utspringande*). Ändtligen slapp jag ifrån!

Serberus (*för sig*). Hon!... Ack, min Gud!

Rosalie. Herr Dardanell! (*för sig*) Jag trodde det var Gabriel. (*Sätter sig.*)

Serberus (*sticker fram hufvudet*). Herr Dardanell!

Dardanell (*närmar sig honom*). Var för all del stilla!

Serberus. Hvad vill hon här?

Dardanell. Hon besöker dagligen sin far.

Serberus. Och jag som satte hit hennes älskare! min narr! ... Hvad har jag gjort?

Dardanell (*till Rosalie*). Min nådiga, ni är här ute för att hemta frisk luft?

Rosalie. Ja. (*För sig*) Hur ska' jag bli af med honom!... Jag måste tala med Gabriel!

Serberus (*sticker fram hufvudet*). Herr Dardanell! Gå, jag vill tala med henne!... Gå genast!

Rosalie (*för sig*). Jag måste säga honom allt! (*Högt till Dardanell*) Herr Dardanell är en vän af min far och tar säkert inte illa opp en liten bön, som — — Ser ni, jag har stämt möte med en person, som — —

Dardanell. En person?... Ett möte här!

Rosalie. Ja — men denna person och jag äro förenade genom de heligaste band.

Serberus (*suckande*). Se der ha vi det!

Dardanell. Jag förstår — Ödmjukaste tjenare! (*vill gå.*)

Serberus. Herr Dardanell! Gå inte! Gå inte!

Dardanell. Men herr'n bad ju mig nyss ...

Serberus. Det var då det, men inte nu!...Der kommer han!... Dröj för Guds skuld... och sök att få honom bort!

ADERTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. VON TANELL.

VON TANELL (*till Rosalie*). Jag är då så lycklig att få återse er, hulda engel!

SERBERUS. Ack, min Gud! Der ha' vi en ny kurtisör! — men den der har inte jag satt in!

ROSALIE (*för sig*). Åter en ny plågoande! (*Högt*) Min herre!

VON TANELL. Jag brinner af längtan att få egna er min hyllning.

ROSALIE. Mycken ära!

SERBERUS (*till Dardanell*). Herr Dardanell! Skaffa bort honom! Ha bort honom!

DARDANELL (*till Serberus*). På eviga minuten.

VON TANELL. Jag skulle känna mig så lycklig, om blott ni...

DARDANELL. Det var sannt, herr von Tanell! Jag lofvade i morse att återge er friheten.

VON TANELL. Ack ja! Min tacksamhet skulle bli oändlig! (*till Rosalie*) Ert intagande väsen...

DARDANELL. Jag träffade nyss herr Serberus, och han kände sig hugad att gå i borgen för de femti riksdalerna, för hvilka min herre är insatt.

SERBERUS. Herr Dardanell! Är herr'n galen!

DARDANELL. Det var en annan sak (*sätter sig nära vid skärmen*). Herr von Tanell, vi få sedan talas vid om den saken. — Ni kan stanna qvar och språka med Mamsell.

VON TANELL. Vågar jag hoppas, att ni inte med vrede bemöter min beundran?

ROSALIE. Er uppmärksamhet smickrar mig.

Serberus. Den ormen!

von Tanell. Hvarje minut, ni skänker mig, innesluter en verld af lycksalighet!

Rosalie (*för sig*). Jag sitter som på nålar. (*högt*) Hvarföre skulle jag neka att —

Serberus. Derr Dardanell! ... Skaffa honom genast bort!

Dardanell. Med mycket nöje! (*rifver ett blad ur sin plånbok och räcker det åt Serberus*) Skrif bara att ni ansvarar för godtgörandet af de femtio riksdaler banko, hvarför herr von Tanell är bysatt.

Serberus (*skjuter papperet ifrån sig*). Är herr'n rasande!

Dardanell (*till von Tanell*). Det är inte omöjligt, herr von Tanell, att jag genast kunde skaffa er ut.

von Tanell (*till Dardanell*). Ack, om det vore så väl! (*till Rosalie*) Ni ville då ofta komma hit?

Rosalie. Hädanefter kommer jag mycket ofta.

von Tanell. För att förbyta häktets dysterhet i himmelsk glans! (*talar sakta med henne.*)

Serberus. Herr Dardanell!

Dardanell (*räcker honom papperet*). Var så god! .... Den der sprätten står mycket väl hos henne, ska' jag säga.

Serberus (*tager papperet*). Jag har ingen penna.

Dardanell (*räcker Serberus en blyertspenna*). Der är blyertspenna!

Serberus (*tager pennan*). Jag har inte bord att skrifva på.

Dardanell (*böjer sin rygg*). Här är skrifbord.

Serberus (*lägger papperet på Dardanells rygg och börjar skrifva*). Den satans menniskan! (*håller opp*) Nej, nej! Jag kan inte!

Rosalie (*ler*). Ni är mycket artig!

von Tanell. Så-å... Ni finner mitt infall godt?

Rosalie. Riktigt förtrollande!

Dardanell (*till Serberus*). Skynda sig för all del!... Så'na der scener uppföra de dagligen.

Serberus. Jag spricker af raseri! — (*skrifver med häftighet*) Se der är det, och kör sedan ut honom. — Jag öfverlefver inte det här!

Dardanell (*fattar papperet, ögnar derpå och springer opp*). Det är godt! Herr von Tanell, jag vill inte längre pröfva er otålighet. — Skicka genast den här lappen till er fordringsägare, och ni är på ögonblicket fri.

von Tanell (*ser på papperet*). Är det möjligt! Har den lumpne ockrar'n låtit förmå sig dertill?

Serberus. Det säger han om sin välgörare, den bofven!

von Tanell och Rosalie. Hvad var det?

Dardanell. Förmodligen en rotta som pep; — den sitter nog i klämman. — Men skynda er nu bara.

von Tanell. Jag flyger! (*kyssande på fingrarna*) Au revoir, au revoir, min nådigaste! (*skyndar ut.*)

Dardanell. Äfven jag har den äran att rekommendera mig. (*Går.*)

NITTONDE SCENEN.

DE FÖRRE (*utom Dardanell och von Tanell*).
ENGEL (*straxt derefter*).

Rosalie. Ändtligen är jag allena!... Jag vill nu söka upp honom. (*Tager hatten och shawlen, som hon lagt ifrån sig.*)

Serberus. Det har kostat mig vackert, men så ska' jag också ta' min skada igen. (*Vill träda fram.*)

Engel (*inkommer*). Liebstes Kind! Hast mich warten lassen! Endlich sehe ich dich wieder!

Serberus (*som dragit sig bakom skärmen igen*). Ve mig!... Der har jag den rätta!... Jag får slag!

Rosalie. Ach, du habest mein Herz so weh gethan! — Wie ist zugegangen, dass du bist hier eingekommen?

Engel. Ein meiner Freunde, der nothwendig abreissen musste, solte in Geldgefängniss geschleppt werden; ich hatte für den Augenblick keine so grosse Summe bei der Hand. — Ich nahm seinen Platz — und liege hier zu deinen Füssen. — Kannst du eine edle Lügen vergeben?

Rosalie. Zwey, mein Freund!... Wenn es Wahrheit ist!

Engel. Wahrheit wie meine Liebe!

Serberus (*sakta*). Jag undrar hvad det är han pratar, den äppeltysken?

Engel.

SÅNG № 8.

Ich liebe dich
Biss mir die Pulse stochen!

Bild jeder Tugend! Hold du fesselt mich!
Liebe, gedenke was ich Dir versprochen —
Ich liebe dich! Ich liebe dich!

SERBERUS (*förtviflad*). Jag ska' min sann liba dig jag!

ENGEL (*faller på knä*). Ich liebe dich!

SERBERUS (*framrusande och springer emellan dem hånskrattande*). Ha! ha! ha!

ENGEL OCH ROSALIE (*studsande*). Herr Serberus!

SERBERUS.

SÅNG № 9.

Ja, det är jag, som här inför er står
Och nu är det slut, ty nu skall allt uppdagas!
Snart hämdens åska på ert hufvud slår!
Jag ej längre vill af er vid näsan dragas.
Väl har ni utlagt era garn,
Men här han ska' få torka den fördömda kar'n!

Tillsammans.

ROSALIE (*för sig*).

Här har han utlagt sina garn,
Hur ska' det här väl slutas för mej, stackars barn!

SERBERUS,

Väl har ni utlagt era garn,
Men här han ska' få torka, den fördömda kar'n!

ENGEL (*för sig*).

Här har han utlagt sina garn,
På dörrn jag honom kastar den fördömda kar'n!

ENGEL (*störtar på Serberus, för att kasta ut honom. Serberus ropar på hjelp. Rosalie söker åtskilja dem*).

TJUGONDE SCENEN.

DE FÖRRA. KRÄFTER OCH FRUN.

Kräfter. Hvad är det för spektakel? Hvad är å färde?

Frun (*stödjer Rosalie*). Mitt barn, hur är det med dej? (*Till Serberus*) Vill ni mörda mitt barn, herre?

Kräfter (*till Serberus*). Herre! Ni vågar! —

Serberus. Är det tacken för min kärlek, för mina uppoffringar?

Frun. Hvad har ni gjort för uppoffringar?

Serberus. Ni vet det inte. — Men denna shawl, som er dotter bär — denna hatt — denna guldkedja — denna —

Frun. Ä' presenter af hennes fästman —

Serberus. Som jag fått betala i andra hand, ty denna fästman är en Probenröjter, en handelsexpedit från Götheborg, som gjort skuld hos Kreti och Pleti, för att lura oss allesammans.

Kräfter. Rosalie, hvad menar han med det?

Rosalie (*med en föraktlig blick på Serberus*). Dåliga menniska!... Jag föraktar er! (*till Engel*) Sprech, mein geliebter Heine!

Kräfter (*bestört*). Heine!... Han? (*utom sig*) O, ett ljus uppgår för mig!... Den rike friarn har upplöst sig i en Probenröjter!

Rosalie. Sprech, mein Geliebter!... Ich bitte, ich beschwöre dich!... Du bist — —

Engel (*kastar sig på knä*). Förlåt mig!

Rosalie (*skrikande*). Han talar Svenska!... Jag dör!... (*sjunker i sin mors armar.*)

Kräfter (*till Engel*). Herre! Ni har vågat bedraga min dotter!

Engel (*ännu på knä*). Er dotter?

Kräfter. Ja, just min dotter, herre!

Engel (*springer upp*). Är ni den rike fadren, som är ute på långresor! — Så farväl då, rikedom! — Alla mina sköna förhoppningar sitta på gäldstun. — Men Rosalie —

Rosalie. Bort från mina ögon, herr Probenröjter!

Serberus (*glad*). Det är det enda reèla nöje jag haft för mina pengar!

Engel. Är detta din kärlek? Jag har ruinerat mig för din skuld, och nu förskjuter du mig!

Rosalie (*mildt*). Har du älskat mig?

Engel. Ja, så högt — att jag förlåter dig allt!

Rosalie (*hänryckt*). Då är jag åter din!

Kräfter. Det är godt och väl det; men hvad skall det väl' bli af ett parti, som afslutas på detta ställe? Ni har ju ingenting att betala era skulder med?

Engel. Ingenting.

Serberus (*leende*). Det är allt för litet det.

Kräfter. Det fattades nu blott i min olycka, att mina kreditorer upphörde att betala för mig här — då vore det komplett.

Serberus. Ni får nog sitta — det svarar jag för. (*för sig*) Ännu har jag hopp!

TJUGONDEFÖRSTA SCENEN.

DE FÖRRA. DARDANELL. PUNKT.

Dardanell. Triumf! Triumf! (*till Kräfter*) Ni är fri, herr Stadsmäklare! — Detta var presenten jag lofvade på er födelsedag.

Alla (*förvånade*). Hvad!

Punkt. Jo, jo!, det har gu'nås sin riktighet. — Herr Stadsmäklarens kreditorer ha glömt att sätta in pengar för herrn.

Kräfter (*dystert*). Hvad för slag?

Dardanell. Jag mötte herr Rasperssop, just som han skulle gå hit för att sätta in pengarna. Då ropar jag till honom: Herre! Ert sommarnöje på Hästholmarna står i ljusan låga! — Vid dessa ord, störtar han hals öfver hufvudet ned till Skeppsbron, för att skaffa sig en båt och glömmer allt annat. Klockan är fem minuter öfver tolf... Ni är fri, som fogeln i luften. (*Vill omfamna Kräfter, som skjuter honom ifrån sig.*)

Kräfter (*stöter honom ifrån sig*). Bort förrädare!... Ni har beredt min undergång!

Dardanell (*förvånad*). Är det tacken det? (*vänder sig till Serberus*) Är det också menniskokärlek?

Serberus. Herre, ni har skaffat ut honom — honom, som jag hållit här öfver ett helt års tid.

Frun. Hvad! Är det ni, herr Serberus, som satt in min man!

Dardanell. Jo, så är det — och det har han gjort af bara kärlek. (*till Kräfter*) Men ni älskar ju friheten, min herre!

Kräfter. Älskar friheten? — Ja, såsom poet, men inte som menniska! Hur kan man älska friheten, när man inte har annat än fängelset att lefva af! — Och detta skulle hända mig på min födelsedag! — (*Till Dardanell*) Herre, ni har bragt mig till tiggarstafven!

Serberus (*till Dardanell*). Ni ska' inte ha' gjort det här för inte! Var säker på det, ni äfventyrare!

Punkt (*till Dardanell*). Herr'n har röfvat ifrån mig mina förnämsta kunder. — Det är dåligt handladt!

Alla. Ja, det är det!

Dardanell (*slår sig för pannan*). Är det dåligt handladt!

SÅNG № 10.

Dardanell.

Alla förenade gripa mig an,
För att jag tjenade redligt den man.
Hvad blir min lott?
Ej de berömma,
Nej, de fördömma,
Så blir man lönad för det man gjort godt!

De öfriga.

Låt oss förenade klandra den man,
Objudet tjenade ni oss min sann,
Vill ni för godt,
Nu er berömma?
Nej, vi fördömma!
Objuden tjenst har man alltid försmått!

Dardanell (*förtviflad*). Ä' ni galna allesammans! — Jag har återgifvit en fader åt dess familj — jag har gjort menniskor lyckliga — skänkt dem friheten, jordens högsta lycksalighet — och nu trampa de mina välgerningar under fötterna! — De öfverfalla mej — de förbanna mej! — Hvad har jag då gjort? — Hvad är mitt brott? Jag är väl den olyckligaste bland alla välgörare!

Kräfter. Jag är på bar backe med hustru och barn!

Dardanell (*till Serberus*). Herre, om ett menniskohjerta klappar i ert bröst, reparera då hvad jag brutit! Låt honom få sitta qvar här till död-dar!

Kräfter (*till Serberus*). Jag skrifver er en ny revers nu på ögonblicket, och lagsök mig sedan i morgon, så kan jag om några dar få komma tillbaka. Herre, var ädelmodig, och min eviga tacksamhet skall tillhöra er!

Dardanell (*till Serberus*). Visa er vanliga menniskokärlek, herre! Kom hit, min fru! — Kom hit, mamsell! Låt oss gemensamt beveka detta stenhårda hjerta!

Frun och Rosalie (*smekande Serberus*). Var barmhertig!

Engel (*bedjande till Serberus*). Skilj inte två älskande hjertan från hvarandra!

Rosalie (*som förut*). Låt oss få stanna qvar allesammans!

Dardanell (*fallande på knä*). På våra knän anropa vi er derom!

Kräfter, Engel, Frun och Rosalie (*på knä*). Barmhertighet! Barmhertighet!

Punkt (*torkande sina ögon*). Herr Serberus! jag gråter som ett barn! — Men om en hederlig mans förord betyder något hos er, så — så låt mig få behålla dem!

Serberus (*förtviflad*). Ska' jag sätta in er allesammans!

Alla. Ja! ja!

Serberus (*som förut*). Det ska' fan göra!.... Nej, ut med er, allesammans!... Jag skänker efter allt hvad jag har att fordra... jag har inte råd att göra hela stan olycklig! (*Springer ut. Alla resa sig.*)

Dardanell (*skrattande*). Viktoria! (*omfamnande Engel*) Så är äfven ni fri, min herre!

Kräfter. Men hvar ska' man ta vägen utan yrke — utan...

Dardanell. Ska' jag skaffa er yrke också! (*tager fram sitt borgarbref*) Nå, så tag mina borgarrättigheter då... Hvem vill bli köpman under min firma?

Engel (*tager dokumentet*). Det vore inte så dumt det!... Jag och svärfar slå oss tillsammans och öppna en handelsrörelse... och med våra goda hufvuden och med min och Rosalies skicklighet i Tyska språket, så — —

Rosalie. Så ha vi slutligen herr Dardanell att tacka för vår lycka!

Dardanell. Nå, ä' ni då ändtligen lyckliga?... Gud vare lof för det då!... Hvad är det?

(*En march uppspelas.*)

TJUGONDEANDRA SCENEN.

DE FÖRRA (*utom Serberus*). von TANELL. KLINGER. KINDLUND. De öfrige bysatte (*alla med glas i händerna, inmarcherande i följande ordning:* 1:o *2 personer spelande på gitarr och viol;* 2:o *2 d:o med kastrull-lock och kakelugnsdörrar;* 3:o *2 d:o, den ena bärande en bricka med glas på och den andra en slef hvilande på en soffkudde;* 4:o *en person, bärande ett*

mindre bord, hvarpå är en brylå; 5:o 2 personer, uppbärande släpet af den förres nattrock, o. s. v.)

SÅNG № 11.

CHÖR.

Klingen!
Svingen
Glasen på födelsedagen!
Njuten!
Sluten
Herrliga dagen med sång!
Ljuden!
Bjuden
Alla ta del uti lagen!
Manen,
Danen,
Glädjen ibland oss en gång!

(*Alla klinga och dricka med hvarandra under jublande sorl.*)

TJUGONDETREDJE SCENEN.

DE FÖRRA. SLOTTSKANSLIBETJENTEN (*inkommande*).

DARDANELL (*till Slottskanslibetjenten*). Hvad behagas?.... En representant af Slottskansliet på detta fredlysta ställe?

ALLA (*mumlande*). Hvad vill han?

SLOTTSKANSLIBETJENTEN. Jag söker herr von Tanell. (*till von Tanell*) Ah, se der!... Som herr Serberus gått i borgen för herr'ns skuld, så har jag det nöjet förkunna herr'n sin frihet. (*Till Dardanell*) Förlåt

mig... är... är det inte herr Dardanell, jag har den äran att tala med?

Dardanell. Jo, jag är Dardanell, den exekutiva myndighetens värsta fiende.

Slottskanslibetjenten. Förlåt mig.... Hvar är det herr'n har sitt hemvist?... Jag har...

Dardanell. Mitt hemvist?... Jag är hemma der jag bor, och jag bor — der jag sist är hemma... nu för närvarande bor jag här.

Slottskanslibetjenten. Så mycket bättre!... Var då så god och stanna qvar här.

Dardanell. Hva' fall's?

Slottskanslibetjenten (*upptager ett papper*). I kraft af det här lilla dokumentet, så —

Dardanell (*slår sig för pannan*). Ah!... Jag som glömde att jag hade det på halsen — glömt att jag i dag skulle skaffa mej pengar!

Alla (*förvånade*). Herr Dardanell!

Dardanell. Sjelf i kurran, ja — (*till de bysatte*) Men, mina herrar, kan ni då inte sala ihop?

Alla (*letande i sina fickor*). Nej, gu' nås!

Kindlund. Men kan man tjena med borgen, så...

Alla. Vår borgen?.... Allt för gerna.... En för alla, och alla för en!

Slottskanslibetjenten. Det gör mig ondt... men kan inte accepteras! — det är inte så'na tider.

Kräfter. Åh, ni kommer snart ut igen.

Dardanell. Säg inte det; när Dardanell sitter inne, så kommer ingen Dardanell och hjelper ut honom; men, det är detsamma; hittills har jag blott varit en vän i huset, men nu slår jag mej till ro här på allvar. — Det är billigt, att den som hjelpt så

många ut, slutligen sjelf kommer in. — Mina herrar! Mina damer! En skål för er utgång och min ingång!

SÅNG № 12.

Gudskelof! så får man ro
Efter verldens stormar!
Ljuft att här i lugn få bo,
Medan verlden gormar!
Den som sig ett rum har hyrt,
Men som tycker d'ä' för dyrt —
Den som hyrt, den som hyrt,
Tycker jemt d'ä' för dyrt —
Han får utan hyra
Bo i sjuttifyra!

2.

Derför, när man tröttnat har
Spela sjelf i verlden,
Är det bäst att man sig drar
Anspråkslöst från flärden.
Bland åskådarne jag är,
Och min loge den har jag här —
Ja, min loge har jag här
Och är trygg. — Jag ej är
Känd och observerad —
Logen är — griljerad!

